

נקודה מתוך "לחיות עם פרשת השבוע" ראש הישיבה

היחיד מהשבטים שנוולד בארץ ישראל, ושלא השתחוה לעשו. ארץ ישראל, ירושלים ועצמאות - כלולים כולם בדמותו של בנימין ומופיעים בחודש אייר.

חודש אייר הוא זמן מתאים לדבר בשבחה של ארץ ישראל, וכפי שפתחנו, למצוא את השבח שמופיע בתוך הגנות. חשוב להדגיש: איננו מתעלמים מהבעיות. יש התמודדות חברתית לא פשוטה, יש בעיות קשות בצבא, ויש מלחמת תרבות קשה. אנו משתדלים לעשות בדברים אלו מה שבכווננו הדל, ולתקן כל מה שדורש תיקון.

אך השאלה היא - מה קובע את מצב הרוח. האם אנו אומרים: "תראו כמה בעיות, איזה מצב גרוע", או שאנו אומרים: "תראו איך למרות כל הבעיות, הקב"ה איתנו, פותר למדינת ישראל בעיות קשות ומנהיג אותנו בחסד וברחמים". על אחת כמה וכמה אם נהיה כולנו מ"עושי רצונו" - כמה טוב יהיה לנו.

האם אנו אומרים: "אי אפשר לחיות במדינה הזו", או "כמה כיף לחיות במדינה". לאור הדברים שראינו, אין ספק שהמשפט הנכון הוא "כמה כיף לחיות במדינת ישראל".

הקשיים הם כמו החלבנה שבסממני הקטורת, שריחה רע. גם היא נכללת בקטורת ותורמת לה את חלקה. חלילה לנו לנסות להריח חלבנה כשהיא עומדת לבדה. את כל הבעיות אנו צריכים לראות במכלול הטוב, בתוך השגחתו של הקב"ה על עם ישראל ומדינת ישראל.

מדינת ישראל היא מעצמה מדעית, המצב הכלכלי בארץ טוב מאוד ביחס למדינות אחרות. אנו עוסקים במלחמות ובמאבק בטרור, ובכל זאת בנינו מדינה חזקה ויציבה, המובילה בעולם בתחומים רבים. אין ספק שיד ה' איתנו.

לקראת יום העצמאות נלך בדרכם של רבי מאיר ורבי עקיבא, ונחפש רק את הטוב, גם בדברים הקשים ביותר. גם כלפי אנשים שדעותיהם רעות והם שבויים בשבי רוח הזמן השלילית - עלינו להתבונן בעין טובה. עלינו להבין שזו מלחמת הישרדות של הרע, שמרגיש שכוחו הולך ונחלש. עלינו לדעת שיש בדברים אלו סימן לכך שדרכנו עדיין איננה שלמה, ואנו צריכים להמשיך ולברר ולהעמיק את דרכנו.

אנו צריכים לראות את מדינת ישראל כ"עושי רצונו". חיילינו מוסרים את נפשם למען העם והמדינה. מעט הנגעים שישנם - ייהפכו בע"ה לעונג, ונזכה להמשך פיתוחה ושגשוגה של המדינה, עד לבנין ירושלים ובית המקדש במהרה בימינו אמן.

מתוך השיעור שהועבר בל' בניסן תשע"ז
שיעור המלא נמצא באתר הישיבה.

קשה לקרוא את פרשת השבוע. כל הפרשה עוסקת בנגעים, וזה לא נעים. בספר יצירה נאמר: "אין ברעה למטה מנגע". זה הדבר הגרוע ביותר, שכולל את כל הרוע שיש בעולם. פרשת השבוע עוסקת בטיפול ברע. גם בשמות הפרשה כלולה המילה "רע".

נעיין בדבריו של רבי מאיר, כפי שהתבארו לעומק בספר "תורת לוי יצחק", וננסה לקחת מהם הדרכה עבורנו (משנה נגעים פי"ב מ"ה): "...אמר רבי מאיר: וכי מה מטמא לו, אם תאמר כלי עציו ובגדיו ומתכותיו - מטבילין והן טהורים. על מה חסה התורה - על כלי חרסו ועל פכו ועל טפיו. אם כך חסה התורה על ממונו הבזוי - קל וחומר על ממונו החביב, אם כך על ממונו - קל וחומר על נפש בניו ובנותיו, אם כך על של רשע - קל וחומר על של צדיק".

על רבי מאיר אמרו חכמים, "שלא יכלו חביריו לעמוד על סוף דעתו" (עירובין י"ג ע"ב). ועוד אמרו (בראשית רבה פרשה כ', י"ב): "בתורתו של ר' מאיר מצאו כתוב 'כתנות אור'".

רבי מאיר חיפש תמיד את האור שבכל דבר. כשלמד רבי מאיר את פרשת נגעים, חיפש - איזה דבר טוב אפשר למצוא בעומק הרע שבנגע? ורק בסוף הפרשה, בדין נגעי בתים, "גילה" רבי מאיר שהתורה חסה על ממונו הפחות של אדם מישראל. ואיזה אדם? אדם רשע, שנענש בנגעים. השתמש רבי מאיר במידת קל וחומר, ומשך חוט מעומק הנגע אל יחסו הטוב של הקב"ה לצדיקים.

דרכו של רבי מאיר מזכירה קל וחומר נוסף, שלומד רבו - רבי עקיבא כשהוא מצחק גם כשרואה דברים קשים (ע"פ מכות כ"ד ע"א). כשרבי עקיבא שומע את קול המונה של רומי, הוא משתמש במידת קל וחומר ורואה בדמיונו את קולות הצהלה והשמחה שיישמעו בארצנו הקדושה ובבית אלוקינו, כשנשוב אליהם בע"ה.

דברים אלו מעוררים אותנו להתבונן על התקופה שאנו חיים בה. פרשת מצורע עוסקת במי שמוציא שם רע. לצערנו יש היום מקצוע, שחלק מהעוסקים בו הם "לשונרעים". עוסקים בחיפוש ברע, בחיטוט בו ובהעצמתו. "הועד לחיפוש חטאים". שמעתי פעם בחדשות את השרון אומר: "ועכשיו חדשות טובות לשם שינוי". הוא הרגיש מוזר לומר דברים טובים...

מתאימים הדברים להיאמר עם כניסתנו לחודש אייר, שבו זכינו בדורנו להתנוצצות אורה של ארץ ישראל ביום העצמאות, ואורה של ירושלים ביום ירושלים. זכינו שזיווג הקב"ה מועדים אלו לחודש אייר. ר' יהונתן אייבשיץ כותב ("יערות דבש" ח"א, דרוש ב'), שחודש אייר הוא כנגד שבט בנימין, שכן בחודש אייר נבנה בית המקדש בחלקו של בנימין. בנימין הוא גם

פינת הילדים

1. מדוע דוקא כאן עוסקת התורה בלידת האדם?

2. מדוע המצורע נדרש להיות מבודד?

3. מדוע המצורע צריך עץ ארז לטהרתו?

חזרים כמִזְוֵה הַכֹּא...

"וְצִנְהָה הַכֹּהֵן וְלָקַח לְמִשְׁחָה שְׁמֵי צִפְרִים חִיּוֹת טְהוֹרוֹת וְעָץ אֶרֶז וְשֵׁנֵי תוֹלַעַת וְאֹזֵב! חוּטָא בְּגָאוֹה, אִם לֹא יִפְרוֹשׁ לְצַד אַחַר לְאַחֵחַ בְּמִדּוֹת הַשְּׁפִלוֹת מֵאֹד מֵאֹד, לֹא יֵצֵא מִיַּד חֲטָאוּ. לִכְךָ יִהְיֶה מִתְחִילָה כְּתוֹלַעַת עַד שִׁתְּרַחֵק מִן הַגָּאוֹה, וְאַחַר כֵּךְ יִהְיֶה כְּאֹזֵב, כִּי הַשְּׁפִלוֹת יוֹתֵר מִיַּד אֵין רְאוּי" (מהר"ל, גור אריה על התורה, פרשת מצורע, ויקרא י"ד, ד')

צילום: בילדות המופת

אחד הנושאים בהם עסק אבי היה הביקורת על ההגות הפוסטמודרניסטית, אתגריה וסכנותיה. "חסד עשה הקב"ה עם העולם שהשפה שכתבו ההוגים האלה היא כל כך לא ברורה, אחרת העולם היה נחרב", אמר בנימה חינית. המעניין הוא שאבא ראה בהגותו העמוקה של ר' נחמן מברסלב, חשובה אמונית לפוסטמודרניזם, על אף שנכתבה שנים רבות קודם לה. בספרו האחרון של אבי שיצא כמה חודשים לפני מותו, "גשר צר - אמונה בעולם של ספק על פי ר' נחמן מברסלב", הוא מנסה לתרגם את תורותיו וסיפוריו העמוקים של ר' נחמן לכלל עמדה אמונית אלטרנטיבית.

לסיום, אביא קטע מדבריו:
 ר' נחמן מברסלב לימד אותנו שהאדם מתמודד במשך ימי חייו עם הרע. אלא שהסטרא-אחרא עוטה במשך השנים שלוש מסכות שונות: הפיתוי, הספק והייאוש. כבר משלביו הראשונים חייב האדם להילחם נגד הפיתוי. המערכה השנייה במאבק האנושי אינה קלה יותר, היא המאבק נגד הספק. המערכה השלישית מתנהלת נגד אויב קיומי קשה לא פחות: האדם חשב שהתגבר על הפיתוי ואולי הצליח להכריע גם את הספק, אך עדיין מצפה לו אויב הייאוש. כשר' נחמן מצווה עלינו לא להתייאש, הוא מעמידנו בפני הסכנה הגדולה. בפוסט-מודרניזם התמזגו שלושת המסכות. הוא משחק עם המתירנות, תוך קידוש של ה"כאן ועכשיו". התרבות הנוכחית מדגישה את המיניות של הילדים ומתעלמת מאחריותה של הגברות, וממצוקותיה של הזקנה. הפוסט-מודרניזם נפל גם למלכודת של הייאוש והספק. בכך הוא מבטא את עייפות האדם. זאת עייפות שמקורה באי-וודאות ובהרגשת כישלונה של הפילוסופיה מחיפוש האמת. לפעמים, אחרי הופעה של אידיאולוגיה גדולה או אופנה פילוסופית, אנו עדים לנפילתה, ולאחריה הופעתה של גישה פילוסופית חדשה, אידיאולוגיה ואולי אף לידתה של עבודה זרה חדשה שסוחפת אחריה את ההמונים. הפוסט-מודרניזם עיף מהניסיונות הללו, עיף מלחפש את האמת. מתוך כך, האמת נתפסת רק כאמצעי השתלטות וכמעשה אלימות. האוטופיות היו אשליות שנכזבו, ושברון זה הביא אתו את אובדן התקווה ואובדן של כל ערך טוב ורע.

אכן, הכישלון הגדול הוא כישלון חיפוש יסודות וביסוס מוחלטם לאמת. ולמרות זאת אין הדבר פוגע באמונתו. אנו חיים בעולם של ספק והוודאות המוחלטת והאובייקטיבית אינה אלא אשליה. ולמרות זאת אין אנו פטורים מלחפש את האמת. האמונה הדתית היא הוודאות הסובייקטיבית בעולם של אי-וודאות אובייקטיבית. היא הימור על האמת, היא ניסיון לנצח את הספק. בבסיסה היא האמונה בקיומה של אמת, אף בעולם ללא ידיעה, ללא ביסוס וללא ודאות. ומעבר לאמונה זאת, מצפה לצפייתנו - התקווה. 'כל העולם כולו גשר צר מאד'. העולם, החיים כולם, הם 'גשר צר' שמשני צדדיו פעורה תהום אימתנית. אתה צריך לעבור את הגשר וברור לך שמבחינה אובייקטיבית אתה מסוגל לעשות זאת. מכאן ש'העיקר לא לפחד כלל' - האויב הגדול שלך איננו מצוי בחוץ, אלא דווקא בפנים. הוא הפחד שלך עצמו. הגשר - משל הוא לאמונה. האדם זקוק לאמונה כדי לעבור, אבל האמונה לא תגיע מבחוץ אלא מבפנים. האדם נדרש לבחור להתגבר על הפחד ולהאמין. לעיתים ירגיש עצמו בלילה, זמן שלטון השדים, כאשר השדים האמיתיים, לימד אותנו ר' נחמן, הם השפקות. אך אם תרצה - תתגבר עליהם, אם תרצה - תאמין. ייתכן שלא הכול יהיה חשוך ולעיתים האדם עשוי לראות נס, לחוות תגלות, למשש את ההשגחה, להרגיש את קרבת אלוקים - אך גם במצבים כאלה, בסופו של דבר הכול תלוי בהכרעתו הסופית, בבחירתו להאמין".

חננאל, נשוי + 4 ילדים, גר באפרת ומשמש כמרצה בבית הספר לתקשורת באוניברסיטת אריאל ובמכללת הרצוג

התבקשתי לספר מעט על אבא שלי פרופ' שלום רוזנברג הכ"מ, שנפטר לפני מספר שבועות. אני מניח שבקרב צעירי בוגרי הישיבה שמו של אבי פחות מוכר; אולם בשנים שלפני כן ספריו ושיעוריו היו מוכרים מאד בקרב לומדי בית המדרש הדתי-לאומי ובעיקר בקרב מורים למחשבת ישראל, שרבים מהם נעזרו בספריו, ובייחוד בספרו 'בעקבות הכוה"ר' - ספר המשמש מבוא מקיף לסוגיות ההגות המרכזיות שהעסיקו את חכמי ישראל לדורותיהם.

אבי לימד כחמישים שנה בחוג למחשבת ישראל באוניברסיטה העברית. במקביל, לימד במוסדות אקדמיים נוספים (בחלקם סייע בהקמתם), מוסדות בהם ניסו לשלב את עומק ורוחב המחקר, מתוך עמדה אמונית ויראת-שמיים: בית מורשה, מכללת הרצוג, בית המדרש 'מעלה' (שקדם לבית הספר לקולנוע) ועוד.

פעמים מספר דיברתי עם אבי על המתח שבין ישיבה לאקדמיה, בין לימוד אמוני ללימוד מחקרי. מצד אחד אבא העריך את העולם האקדמי והוקיר לו תודה. "בישיבה", אמר לי, "לומדים בדרך כלל את ההוגים הגדולים - היותר מוכרים. באקדמיה לעומת זאת, משלמים לנו כדי ללמוד ולחקור גם את תורתם של חכמי ישראל הענקים אך פחות מוכרים, אפילו כאלה שאיש לא שמע עליהם". ואכן, לצד עיסוק ב'גדולים' כדוגמת הרב קוק, ריה"ל, הרמב"ם, ר' נחמן, ר' צדוק, הגרי"ד סולובייצ'יק, הרמח"ל והרש"ר הירש, אבי למד, לימד וכתב גם על תורתם וכתביהם של רבי חסדאי קרשקש, הר"ן, הרלב"ג, ר"י אלבו, רס"ג, רבי ברוך מקוסוב, רבי ישראל ורבי ברוך ליפשיץ, רבי משה נרבוני, רבי יוסף אבן קספי ורבי יוסף חיון, רבי אליהו בן אליעזר הירושלמי, רבי נחמן קרוכמל, רבי דוד בן יום טוב אבן ביליה, רבי זרחיה בן שלתיאל חן מברצלונה, רבי עזריה מן האדומים, דון יצחק אברבנל ועוד רבים אחרים. ביחס לכמה הוגים המוזכרים לעיל, היה הראשון שההדיר והוציא לאור כתבי יד נשכחים מתורתם.

מצד שני היתה לו ביקורת רבה על האקדמיה ובעיקר על תחום אופי לימוד "מדעי היהדות" באוניברסיטה. הפריעה לו ההסתגרות במגדל השן האקדמי, ואכן אבי ראה את פרויקט חייו להנגיש את אוצרות ארון הספרים היהודי לקהל הרחב, חילונים ודתיים, ולהציג לא רק את עומקם אלא גם את הרלוונטיות שלהם לחיינו אנו.

הוא כתב במשך שנים ארוכות - ממש עד פטירתו - טור שבועי על פרשת שבוע ועל סוגיות במחשבת ישראל, בעיתונים 'שישי', 'מעריב' ו'מקור ראשון'. בטורים אלה נהג לשלב רעיונות מתחומי המדע, התרבות, הספרות, התיאטרון, האומנות והקולנוע.

ברובד נוסף, היתה בו מעורבות נפשית עמוקה בלימוד ובהוראת תורתם של חכמי ישראל, רחוק מאד מהקרירות והניכור האקדמי המאפיין לעיתים את האוניברסיטה ואת מדעי-הרוח בפרט. כך למשל בסימפוזיון בו השתתף, במסגרת יום עיון שעסק בהגות ימי הביניים, אחד הדוברים העביר ביקורת חריפה על אחד מרעיונותיו של הרמב"ם במורה-נבוכים. אבי חיכה לתורו וטען בלהט שאותו חוקר טועה בהבנתו את דברי הרמב"ם. מנחת הפאנל הגיבה בעוקצנות "ובכן, פרופ' רוזנברג, בגלל האבתך לרמב"ם אתה משוחד ולא אובייקטיבי", וכשסיפר לנו על כך אמר בחיוך "אחרי 120 שנה אגיע לשמיים ואציג בפניהם שהואשמתו שאני משוחד לטובת הרמב"ם! אין סגוריה גדולה מזו...".

הומור היה בעיניו כלי רב עוצמה בהוראה בכלל ובהתמודדות עם כשלי העולם והמרחב האקדמי בפרט. כשתלמידיו היו מאזינים לשיעורו בפאסיביות בלי לשאול ולהקשות על דבריו היה אומר בחיוך: "מפריע לי מאד שאתם משתכנעים מדבריי כזכו קלות, כי זה אומר שאתם גם משתכנעים בקלות מדברי הקולגות שלי, המרצים בקורסים האחרים, ושם נאמרים הרבה שטויות אותם אסור לקבל...". אחד מתלמידיו סיפר לנו שהיה סטודנט של אבא במכללת טורו קולג', ובאחד מימי ראשון סיפרו התלמידים שבשיעור השבועי של הרב עובדיה יוסף זצ"ל ערב קודם, אמר הרב עובדיה שאישה אחת שמדליקה נרות שבת, שווה עשרה פרופסורים באקדמיה. אבא שלי צחק ואמר "לא רק שהרב עובדיה צודק, אני גם מכיר את עשרת הפרופסורים האלה...".

